

Професионална гимназия "Васил Димитров"
гр. Мадан, ул. "Перелик"3, 0308/221-15,info-2102145@edu.mon.bg

---

Утвърждавам:

Директор: .....

/Христо Каменов/

ПРОГРАМА

за

Гражданско образование

за периода 2024 – 2025 год.

Програмата е приета на Педагогически съвет, Протокол № 9/09.09.2024 г.

I. ОЦЕНКА НА СИТУАЦИЯТА

През последните 20 години се очерта необходимост от въвеждане на Гражданско образование с цел социализация и придобиване на т.н. „демократична грамотност“ при подготовка на учениците за тяхната бъдеща роля на достойни, активни граждани. Този вид образование играе определяща роля в личностното развитие и подготовка на младите хора за социална реализация чрез познаване, владеене и използване на човешките права и свободи, съобразени със законите на демократичното общество.

II. ЦЕЛ, ОСНОВНИ ЗАДАЧИ И ПРИНЦИПИ

Главната цел на настоящата програма на Професионална гимназия „Васил Димитров“ е формиране на социално ангажирани личности с изградени умения и компетентности за пълноценна реализация в съвременното демократично общество.

Специфичните цели визират:

- насърчаване и подкрепа на децата и младите хора в процеса на социализация и утвърждаването им като достойни граждани;
- придобиване на нагласи, знания и умения, необходими на всички, за да учат цял живот, да се трудят и проявяват високо гражданско съзнание;
- максимално развитие потенциала на всяко дете/юноша и възможност за самореализация като зачита правилата и не накърнява правото на другите да осъществяват своите житейски планове.

Основни задачи:

1. Създаване на благоприятна педагогическа обстановка, която да осигури на учениците възможност да осъзнаят и осмислят всички аспекти и измерения на ГО.
2. Запознаване на учители и класни ръководители с нови, успешни педагогически практики, ценен чуждестранен опит, осигуряване на компетентна помощ от експерти.
3. Учениците да участват пряко в дискусии, форуми и дебати по обществено значими и социални въпроси.
4. Да се изградят у тях нагласи за грижливо отношение към продуктите на човешкия труд.
5. Насищане с необходимата литература, създаване на банка за съхранение на добър опит, идеи, презентации, филми.

6. Изграждане на гражданска култура чрез овладяване на граждански знания и формиране на граждански навици и добродетели, позитивна ценностна система и обективен правилен светоглед.

7. Възпитание в дух на демократично гражданство и патриотизъм, национално самочувствие и гордост.

8. Ефективно здравно и екологично възпитание, предпазване от рискове, заболявания и зависимости, насочване към здравословен начин на живот, физическа активност, спорт и туризъм.

9. Формиране на разумна потребителска и финансова култура, спестовност, почит и уважение към труда на хората, съхраняване и естетизиране на учебната среда.

10. Поетапно и в зависимост от възрастта да се изградят представите на младите хора за начина на живот и проблемите в съвременните условия в страната и в ЕС.

11. Да се формира достатъчна за етапа на образование организационна, икономическа, здравна, естетическа и екологична култура.

Училищната програма е построена върху няколко принципа:

- Интеграция и мултидисциплинарност през целия курс на обучение 8 – 12 клас, без да се предвиждат допълнителни учебни часове чрез използване на съдържателния и технологичен капацитет на основните учебни дисциплини и на дейността на класния ръководител.

- Постепенност, прогресивност и спираловидност на процеса на обучение и възпитание. Всички аспекти на ГО се застъпват още в начален етап, а във всяка следваща степен тяхното съдържание се обогатява, разширява и усложнява, съобразено с ДОО.

- Ориентираност към всяко дете, към конкретния ученик, равен достъп за всеки и всички, сътрудничество, отговорна комуникация и хуманизъм на педагогическите взаимодействия.

- Плуралистичност на обучението, паралелни интерпретации, представяне на различни гледни точки и изключване на всякакви идеологизация.

- Активност, самостоятелност, съ-отговорност, ефективност при търсене на аргументи, варианти, идеи, форми и методи и тяхното реализиране.

- Гъвкавост, диалогичност, дискуссионност, новаторство, творчество. Програмата предлага възможни модели, а учители, ученици могат да избират варианти, съобразени с конкретните условия в нашето училище, своя клас, актуални потребности на децата и юношите във възникнала ситуация, нагласите на родителите и др.

III. ЯДРО И КОМПОНЕНТИ НА ГРАЖДАНСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ, ФОРМИ И МЕТОДИ НА РАБОТА

Широкото схващане за гражданското образование включва голям кръг от проблеми, които в своето единство са необходими, за да могат сегашните ученици да станат достойни бъдещи граждани, притежаващи богата информираност и култура, висока компетентност и лична отговорност при участието си в живота на демографичното общество. Обучението и възпитанието в ПГ „Васил Димитров“ е отворено към всички нови проблеми, които могат да се окажат значими за гражданската култура на младите хора след време. Ядрото на ГО включва четири основни компонента:

1. Демокрация, власт и институции.
2. Граждански права, свободи и задължения.
3. Национална идентичност.
4. Социална кохезия (връзка, сближаване) и различия.

Съдържателното ядро на ГО е насочено към натрупване на граждански знания, включващи фундаментални идеи и информация, необходима на всеки човек, за да е ефективен и отговорен гражданин. Те следва да се превърнат в интелектуални навици и навици за участие, свързани с граждански умения и компетентности за:

- основни житейски умения;
- умения за общуване при решаване на социални проблеми в бита;
- взимане на решения;
- работа в екип;
- решаване на конфликти и постигане на разбирателство;
- умения за отстояване на безопасно поведение и поемане на отговорност;
- действия и условия при стрес и екстремни ситуации;
- интеркултурни взаимоотношения;
- участие със свой принос в граждански инициативи и в училищния живот.

Крайният резултат е изграждане на граждански и общочовешки добродетели като основни черти на характера на „базовата личност“ на всяко дете и младеж. Те са необходими за съхранението и усъвършенстване на конституционната демокрация и крехкото ни гражданско общество, за формиране на така необходимите самодисциплина, честност, патриотизъм, толерантност, уважение и зачитане на ценността и достойнството на всеки човек.

IV. МОДУЛИ И ДЕЙНОСТИ

Гражданското образование има три основни измерения:

- познавателно: придобиване и осмисляне на идеи, понятия, системи и концепции;

- социално : способност да се практикува демокрацията във всички форми и във всички области и етапи в живота на човека: в детството, юношеството и зрелия живот;

- емоционално: разпознаване и приемане на ценностите на демократичното общество.

ТЕМИ ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ за ГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП (VIII – XII клас)

РАЗДЕЛ	ТЕМИ
I. Моето „Аз“ – реалистична оценка.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Какъв човек си и какъв искаш да бъдеш? 2. Трудности, с които не успяваш да се справиш? 3. Асертивното поведение – увереност в себе си. 4. Всичко зависи от теб!
II. Образование за мир и мирно решаване на конфликти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Живот в промените и отговорно гражданско поведение. 2. Подготовка на младите хора за мир и ненасилие. 3. Ефективно общуване – преодоляване на стрес и напрежение, отстояване на права, водене на преговори.
III. Гражданите, политиката, демокрацията	<ol style="list-style-type: none"> 1. Що е демокрация? 2. Европейска демокрация в България за управление в услуга на гражданите 3. Политически модели на управление. 4. ЕС. България в ЕС. Ролята на България в ЕС.
IV. Гражданите, властта и държавата	<ol style="list-style-type: none"> 1. Политически системи.<ul style="list-style-type: none"> - Държавна власт - Държавно управление - Държавен апарат - Дипломация 2. Форми на държавно управление. 3. Форми на държавно устройство.

	4. Държавни символи
V. Национална идентичност и различия в обществото	<p>1. Нация и национална държава. Национална идентичност и групови идентичности.</p> <p>2. Малцинства и образователни институции: регламентирано равноправие и фактически ограничения.</p> <p>3. Толерантност, а не ксенофобия!</p> <p>4. Нарушаване на човешките права по света: глад, бедност, деца-войници...</p>
VI. Граждани, права и отговорности	<p>1. Правата на човека и граждански права.</p> <p>2. Правата на човека и държавните институции: защита на правата на човека срещу ограничаването и нарушаването им от институциите.</p> <p>3. Граждански форми на отстояване на човешките права.</p> <p>4. Индивидуални и колективни права.</p>
VII. България и светът	<p>1. Европейска идентичност и „границите“ на Европа.</p> <p>2. Глобализацията – тревоги и надежди.</p> <p>3. Дилемата – универсализация или глобализация.</p> <p>4. Аз, България и променящия се свят.</p> <p>5. Глобалните проблеми и възможните решения.</p>

ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ

Примерни теми
1. Хранене. Гладуването – ползи и вреди.
2. Здравословно хранене и вредата от диетите: анорексия и болимия.
3. Необходимост от спазване на дневен режим.
4. Лична хигиена, облекло, външен вид.
5. Физическо развитие и дееспособност.
6. Психично здраве и личностно развитие.
7. Сексуално здраве.
8. Предпазване от употреба на психоактивни вещества.

9. Вредата от телевизията и компютъра.
10. Новият наркотик интернет – как да се спасим?
11. Агресията в училище и извън него (опазване живота и здравето на децата и учениците, опазване на материалната база в училище и на обществени места).
12. Екология и опазване на околната среда.
13. Безопасно движение на улицата и пътя.
14. Мамо, не пуши цигари, защото ....

ПСИХОФИЗИЧЕСКО И КОГНИТИВНО РАЗВИТИЕ

Примерни теми
1. Щом не ме е донесъл щъркелът, тогава?
2. Кои събития от външния свят предизвикват реакция в мен?
3. Как да подобря общуването си с другите и да се откажа от лошите привички?
4. Какво знаем за зависимостите – алкохол, хазарт, наркотици?
5. Народопсихология: „С какъвто се събереш, такъв ставаш!“. Жертви ли сме на наказанията на родителите си?
6. Пътят между истината и лъжата. Последствията.
7. Любовта и уважението като духовни ценности. Омраза и завист.
8. Какво мисля за „правилата“: - Трябва постоянно да съм нащрек, за да не ме смачка този ужасен живот! - Трябва да полагам максимални усилия, за да се представя винаги в най-добра светлина! - Никой няма право на грешки. Ако човек сгреша, трябва да бъде жестоко наказан! - Трябва да държа хората на дистанция, за да не ме наранят! - Трябва да се представям само в най-добра светлина! - Трябва по всякакъв начин да се старая да си „пасна“ с другите (да се нагодя към другите)! - Трябва да успея на всяка цена!
9. Благотворителност.
10. Моята мечта е...
11. Аз нямам родители. Живея сам, в дом за деца, лишени от родителска грижа. За мен се грижи държавата...
12. Ценностите, които осмислят човешкия живот.
13. Какви качества трябва да притежава достойният човек?

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

- Повишаване на личното самочувствие на обучаваните и формиране на умения и нагласи за участие в проблемите на класа, училището, обществото;
- Умения за активно участие в социалния и обществения живот на страната;
- Знания за здравословен начин на живот;
- Приобщаване към личните и обществени проблеми;
- Изграждане на собствена позиция по социално-значими въпроси и умения за изразяването ѝ;
- Перспективно мислене, отговорно отношение и положителни нагласи към хората и света като цяло;
- Умения за водене на социален диалог по наболели проблеми на училищно ниво, в семейството, обществото;
- Създаване на социални контакти;
- Знания за духовните и социалните ценности, интеркултурност;
- Изграждане на усет за индивидуалност;

ОБЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

1. Всеки преподавател има право на избор на тема от учебната програма. При избора се има предвид възрастта на учениците и най-вече техният интерес към определена проблематика.
2. Основна форма на работа – дискусия. Други форми – казуси, анкети, изследвания, сбирки, ситуационни игри, тематични презентации.
3. Основен принцип на работа – активност и дискуссионност, които позволяват активно участие на учениците, възможности за изразяване на собствени ценности, нагласи, гледни точки.
4. Контрол по изпълнението на учебната програма се осъществява от директора на училището и заместник-директора по учебно-производствената дейност.